

Asia: VN/8871/2019

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta ja maakuntien perustamista koskeväksi lainsäädännöksi

Taustatiedot

Onko vastaaja

järjestö

Vastaajatahon virallinen nimi

Suomen Kuntoutusyritykset ry

Vastauksen kirjanneen henkilön nimi ja mahdolliset yhteystiedot

OTM, varatoiminnanjohtaja Juhani Saarinen

Suomen Kuntoutusyritykset ry

Nuijamiestentie 5 B

00400 Helsinki

Viranomaisille: Lausuntovastauksen käsitelleen toimielimen nimi ja käsittelypäivämäärä

-

Kysymyksiä uudistuksen tavoitteista

1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaista saatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Suomen Kuntoutusyritykset ry tarkastelee lausunnossaan esitettyjä kysymyksiä kuntoutustoimialan ja pk-yrityksien näkökulmasta.

Kansalaisten pääsyssä erityisesti ennaltaehkäisevään hoitoon painottuvaan kuntoutukseen on tällä hetkellä suuria eroja.

Varhaisella kuntoutuksella voi olla suuri merkitys henkilön toiminta- ja työkyvyn kehittymisen kannalta, ja varhaisessa vaiheessa annettu apu voi parantaa elämänlaatua ja vähentää sairauksia tai niiden riskiä, ja sitä myöden sairauksien kallista jälkihoitoa.

Parhaiten pääsy kuntoutukseen toteutuu työterveyshuollon kautta, mutta kuntoutuksen saatavuus on hyvä myös silloin, kun kuntoutuja pääsee esimerkiksi Kelan vaativan lääkinnällisen kuntoutuksen piiriin.

Esitetyllä lailla ei ole tarkoitus muuttaa näitä, sinänsä hyvin toimivia reittejä kuntoutukseen pääsemiseksi, mutta esityksestä puuttuu myös selkeät keinot sille, miten perusterveydenhuollon asiakkaana olevalle kuntoutujalle taataan edellä mainittujen asiakasryhmien tasoinen, mutta ennaltaehkäisemiseen painottuva kuntoutus.

Tällä hetkellä kuntien järjestämät kuntoutuspalvelut ja niihin pääsy vaihtelevat alueittain.

Esityksessä on hyvää se, että siinä on tuotu selkeästi esille palveluseteli yhtenä tapana järjestää maakunnan sosiaali- ja terveydenhoito.

Valitettavaa on kuitenkin se, että se on lakiesityksessä vain viittauksena tulevaisuudessa uudistettavaan palvelusetelilakiin. Erityisesti kuntoutuksen keinoin kansalaisten hyvinvointi- ja terveyseroja voitaisiin kaventaa palvelusetelijärjestelmän laajalla käyttönotolla, varsinkin avoterapiapalveluissa.

Suomen Kuntoutusyrittäjät ry:n jäsenyritykset tuottavat jo nyt maantieteellisesti koko Suomen kattavasti lähipalveluja kuntoutuksen eri tarpeisiin.

Erityisesti jäsenkentän yritysten suorittamassa ennaltaehkäisevässä kuntoutuksessa on paljon käyttämätöntä potentiaalia estää vaivojen kroonistuminen ja siten jatkohoidon hankaloituminen. Hyvinvointi- ja terveyseroja voitaisiinkin kaventaa erityisesti perusterveydenhuollon asiakkaiden kuntoutukseen pääsyä helpottamalla.

Yhtenä olennaisena jo käytössä olevana työkaluna tähän on olemassa fysioterapeutin suoravastaanotto, jolla asiakas ohjataan fysioterapeutin vastaanotolle hoitoon terveydenhuollon

ammattihenkilön esimerkiksi puhelimitse suorittaman alustavan hoidontarpeen arvion pohjalta suoraan, ilman lääkärin lähetettä tai vastaanottoa.

Tämä nopeuttaa hoitoon pääsyä perusterveydenhuollossa. Tällaisten hyvien, hoitoon pääsyä nopeuttavien toimintamallien käyttöönotto tulee ottaa myös nyt lausunnolla olevassa esityksessä erikseen esille, sillä nopea hoitoon pääsy ja ongelmien ennaltaehkäisy tukevat käytännössä kaikkia lakiesityksen tavoitteita. Laillistetun terveydenhuollon ammattihenkilön suoravastaanotto palvelee toimintamallina fysioterapian lisäksi myös kaikkia muita terapia-aloja, joiden osalta käyttämätöntä potentiaalia on mahdollisesti vielä jopa fysioterapiaa enemmän.

Alueellinen yhdenvertaisuus edellyttää maakunnalta laajaa palveluverkostoa. Maakunnan oman hallinnon kannalta voi sote-keskuksen tai sen osan ylläpito tai perustaminen lähelle kaikkia maakunnan asukkaita olla haastavaa.

Alueellista yhdenvertaisuutta voidaan turvata hyödyntämällä erityisesti kuntoutuksessa jo olemassa olevaa maantieteellisesti laajaa kuntoutusyritysten verkostoa. Tämä edellyttää maakunnalta hyvää palveluiden järjestämiskykyä.

Palveluiden sujuvaan järjestämiseen kuuluu mm. palveluiden hoitoonohjauksen sujuvuus ja palvelutuotannon edellyttämän tietotuotannon integrointi.

Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä on edellyttänyt sähköisen potilastiedon arkiston, Kanta-arkiston, käyttöönottoa myös yksityisiltä palveluntuottajilta silloin, kun potilasasiakirjojen pitkäaikaissäilytys toteutetaan sähköisesti.

Syksyllä 2020 eduskuntaan etenevä uusi laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä parantaa tiedolla johtamisen ja tuotetun asiakastiedon hyödyntämisen edellytyksiä entisestään.

Lainsäädännön seurauksena Suomen Kuntoutusyritykset ry:n jäsenistöä valtaosa (yli puolet) on liittynyt potilastiedon arkiston käyttäjiksi, jolloin kanta-arkistoon tallennettu potilastieto on heti myös tulevan maakunnan tai kaupungin käytettävissä.

Tämä tarjoaa maakunnalle tai kaupungille hyvän työkalun tiedolliseen integraatioon, joka mahdollistaa myös lähellä toimivat kuntoutuspalvelut ja saumattoman terveydenhuollon ammattilaisten välisen yhteistyön järjestäjästä riippumatta. Tämä jo toteutunut tiedollinen

integraatio parantaa osaltaan myös suoravastaanoton käyttömahdollisuuksia, ja kaventaa lopulta hyvinvointi- ja terveyseroja parantuneen hoitoon pääsyn myötä.

2. Voidaanko esityksellä kehittää pelastustoimen palvelujen saatavuutta, yhdenmukaisuutta ja vaikuttavuutta valtakunnallisesti, alueellisesti ja paikallisesti? Varmistaako esitys pelastustoimen pelastustoiminnan ja sosiaali- ja terveystoimen ensihoitopalvelujen synergiahyödyt? Jos ei, miten ehdotusta tulisi kehittää?

-

3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Kyllä, pääosin riittävästi. Maakunnan kaltainen väliportaan hallinto omine vaaleineen on kansanvaltainen ratkaisu.

Sote-maakuntayhtymillä on puolestaan sama ongelma demokratiavajeen osalta kuin nykyisissäkin kuntayhtymissä. Demokraattisen päätöksenteon siirtäminen maakuntavaltuustosta erilliseen sote-maakuntayhtymään heikentää osaltaan edustuksellisen kansanvallan toteutumista.

Sote-maakuntayhtymien sijaan parempi menettely olisikin siirtyä suoraan mekanismiin, jolla yhteistyötarpeen lisääntyessä maakunnat ennemmin yhdistettäisiin, kuin pyrittäisiin pelastamaan maakuntien näennäiseksi jäävää itsenäisyyttä sitomalla niiden toiminta sote-maakuntayhtymän alayksiköksi.

Kysymyksiä sote-maakuntalaista

4. Muodostaako sote-maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien sote-maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

kyllä pääosin

5. Sote-maakuntalain 6 §:ssä säädetään maakunnan mahdollisuudesta alueellaan ottaa hoitaakseen sen lakisääteisiä tehtäviä tukevia tehtäviä sekä harjoittaa vähäriskistä liiketoimintaa, joka tukee sen lakisääteisten tehtävien toteuttamista. Tukeeko ehdotettu sääntely maakunnan itsehallinnon toteuttamista?

ei

6. Sote-maakuntalain 5 luvussa säädetään sote-maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

kyllä pääosin

7. Sote-maakuntalain 8 luvussa säädetään sote-maakuntien yhteistoiminnasta. Onko siitä esitetty säädettäväksi sote-maakuntien toiminnan ja yhteistyön näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

ei pääosin

8. Sote-maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti sote-maakuntalakiin ja sote-maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko sote-maakuntien rahoitusmalli ja sote-maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi sote-maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

ei pääosin [Lähtökohta on, että sote-maakunta on päätehtäviensä soten ja pelan rahoituksen osalta vain läpivirtausyksikkö. Päätehtävän ulkopuolella, soteen liittyvissä tukipalveluissa maakunta saisi oikeuden harjoittaa toimintaa omalla tuotto- ja kuluriskillään. Tällä tarkoitamme maakunnan rajoitettua yleistä toimialaa, ja sen avaamia mahdollisuuksia maakunnalle. Rahoitusratkaisun ja rajoitetun yleisen toimivallan yhteisvaikutuksena syntyisi sote-maakunta, joka taloudellinen intressi on muualla kuin sen päätehtävässä, sotessa ja pelassa.]

9. Sote-maakuntalain 3 luvussa säädetään muun ohella sote-maakunnan lainanottovaltuudesta sekä investointien ohjauksesta koko julkisen talouden tasapainon huomioon ottavalla tavalla. Sote-maakunnille siirtyvien toimitilojen hallinnoinnista ei esitetä erikseen säädettäväksi. Turvaako ehdotettu investointien rahoitus- ja ohjausmalli tarpeellisten investointien toteuttamisen tarkoituksenmukaisella tavalla? Vastauksessa voi ottaa kantaa toimitilojen hallinnoinnin järjestämiseen paikallisella, alueellisella tai valtakunnallisella tasolla.

ei kantaa

10. Maakuntalain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

Maakuntalain 6 §

Työpaikkojen välistä kilpailua työmarkkinoilla ei lähtökohtaisesti synny, ellei työnantajia ole useita.

Esitetty maakunta on ainutlaatuisessa asemassa sen suhteen, että se on paitsi työnantaja, myös palveluiden järjestäjä eli lopullisen palvelun tilaaja. Palveluiden järjestäjänä sen on huolehdittava paitsi työmarkkinoiden toimivuudesta, myös yritystoimintaan liittyvien markkinoiden toimivuudesta ja ennen kaikkea toimintaedellytyksistä.

Kilpailevia työnantajia ei synny, elleivät yritysten toimintaedellytykset ole turvattuja ja pääsy sekä markkinoille että markkinoilta pois ole jatkuvaa.

Esityksessä on nykyistä laajemmin otettava huomioon maakunnan vastuu paitsi houkuttelevista työmarkkinoista, myös järjestämiensä palveluiden palvelumarkkinoista ylipäättänsä, jotta eri työnantajilla on mahdollisuudet toimia ja kilpailla myös suoraan maakunnan kanssa työnantajan asemasta. Vain turvaamalla toimialan yleinen houkuttelevuus voidaan turvata myös työvoiman saatavuus. Maakunnan on kiinnitettävä erityistä huomiota siihen, että sen vaatimukset omalle henkilökunnalle vastaavat niitä vaatimuksia, joita se asettaa vastaavia palveluita tuottavien omien palveluntuottajiensa henkilökunnalle.

Mikäli palvelumarkkinoiden ylläpito laiminlyödään, on palvelumarkkinoiden kehittyminen vaarassa jäädä kokonaan pois. Palvelumarkkinat syntyvät joka tapauksessa, tavoittelipa maakunta sitä tai ei, mutta ilman maakunnan määrätietoista ohjausta voi syntyvä lopputulos johtaa ennakoimattomaan ja esityksen tavoitteiden kannalta kielteiseen lopputulokseen.

Maakunnan vastuulle jääkin kaikissa tapauksissa järjestämiensä markkinoiden valvonta ja ylläpito.

Lakiesitykseen on ehdottomasti lisättävä maininta maakunnan vastuusta järjestämiensä palveluiden markkinoista ja niiden säännöllisestä ylläpidosta esimerkiksi markkinavuoropuhelujen, yhteistoimintaelinten ja palveluhankintojen (olipa kyseessä sitten palveluseteli, kilpailutus tai suorahankinta) säännöllisen kehittämisen kautta.

11. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

-

Kysymyksiä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista

12. Muodostaako sote-järjestämislaki tarkoituksenmukaisen yleislain julkisen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle?

ei pääosin

13. Turvaavatko sote-järjestämislain säännökset sosiaali- ja terveyspalvelujen yhdenvertaisen saatavuuden?

ei pääosin [Saatavuutta pyritään tällä lakiluonnoksella toteuttamaan julkisen tuotannon ensi- ja viimesijaisuudella. Tavoitetta jarruttaa pula sote-ammattilaisista, sekä rahoituksen riittäminen palveluntarpeeseen. Lausuttavana olevalla mallissa on alttius jäykkyyteen – palvelua ei riitä kysyntähuippuihin, ja hiljaisen palveluntarpeen aikoina kustannustaso pysyy korkeana. Järjestelmä rakentuu julkisomisteisen palveluntuotannon varaan, kun julkisiin palveluihin yli-investoidaan. Sote-maakunnan omaa palveluntuotantoa edellytetään kaikissa tilanteissa – myös häiriötilanteiden ulkopuolella. Esitämme velvoittavuutta monituottajamalliin ja yhteiseen valtakunnalliseen kustannuslaskentamalliin julkisen tuotannon osalta: Monituottajamallin lisäksi esitämme, että sote-maakunnalle asetetaan lakisääteinen velvoite noudattaa valtakunnallisesti yhtenäistä ja vertailukelpoista kustannuslaskennan mallia omassa tuotannossaan. Tämä johtaa vertailukelpoisuuteen, parempaan tulosseurantaan sekä yksityiselle maksettavien korvausten tason oikeampaan asettamiseen, Ostopalveluihin ehdotettava hankintasääntely sisältää korkeat ja päällekkäiset vaatimukset yksityisille palveluntuottajille. Sääntelyyn tulee kirjata sote-maakunnalle velvoite toteuttaa hankintoja osina, ja kannustus useamman kuin yhden ulkoistetun palveluntuottajan valintaan. Vastapainoksi osaa sote-maakunnan hankkijalle ja hankinnalle asetetuista vaatimuksista voidaan keventää.]

14. Varmistaako laissa esitetty tehtävien määrittely kunnan ja maakunnan osalta väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen toteutumisen? ”

ei pääosin [Huolemme on, että hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen kunnissa toteutuu toimina, jotka edistävät toimintakykyisten viihtyvyyttä alueella yleisesti. Yksilötason hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen voi ikävimmillään jäädä ei-kenenkään tehtäväksi. On silti hyvä, että 6 § 3. momentissa mainitaan kunnan velvollisuus yhteistyöhön myös yritysten kanssa. Yritysten rooli on esityksessä minimalistinen. Kaikkea potentiaalia ei pystytä mitenkään hyödyntämään. Monituottajamallin käyttöönotto uhkaa jäädä kunkin maakunnan päätöksistä riippuvaiseksi, joka voi osaltaan lisätä maakuntien eroa kansalaisten hoitoon pääsyssä ja lopulta terveydentilassa.]

15. Turvaako 8 §:n sääntely sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämistä toteutumisen riittävällä ja tarkoituksenmukaisella tavalla?

kyllä pääosin [Esitys olisi tavoitteen kannalta parempi, jos järjestäminen ja tuottaminen olisi eriytetty suoraan lain tasolla. On silti myönteistä, että maakunta voi päättää eriyttämisestä alueellaan. Ehdotamme, että tämä mahdollisuus kirjataan selvästi, jopa velvoittavasti. Tulkitsemme, että myös sote-maakuntayhtymä voi päättää eriyttää järjestämisen ja tuottamisen. Ehdotamme, että tämä mahdollisuus kirjataan selvästi, sikäli kun sote-maakuntayhtymät ovat ylipäättään tarpeellisia. Yrittäjyydenmyönteisessä ja elinvoimaisessa sote-maakunnassa sote-maakuntayhtymiä ei juuri perustettaisi, vaan maakunnat hankkisivat tukipalvelunsa suoraan yrityksistä kilpailuttamalla osina.]

16. Onko 12 §:n sääntely ostopalvelujen hankkimisesta ja 12 a §:n sääntely vuokratyövoiman käytöstä tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei pääosin [Kirjaus siitä, ettei julkisen vallan käyttöä sisältäviä tehtäviä voi toteuttaa ostopalveluna, on tarkoituksenmukainen ja EU-sääntelyn näkökulmasta hyväksyttävissä. Mahdollisuuksia hyödyntää ostopalveluita ei ole syytä rajoittaa esitetyllä tavalla. 12 § ensimmäisestä momentista on poistettava lause ”Hankittavien palvelujen on oltava sisällöltään, laajuudeltaan ja määrälliseltä osuudeltaan sellaisia, että sote-maakunta pystyy huolehtimaan kaikissa tilanteissa järjestämistä toteuttamisesta myös hankittavien palvelujen osalta.” Maakunta pystyy huolehtimaan järjestämistä toteuttamisesta myös ilman omaa palvelutuotantoa. Palveluiden saatavuus kaikissa olosuhteissa voidaan turvata esimerkiksi sopimusteknisin järjestelyin. Säännös on ylimitoitettu tilanteessa, jossa maakunta tekee pienivolyymisen sote-palveluhankinnan pieneltä yritykseltä. On hyvä muistaa, että Suomessa on yli 18 000 sote-yritystä, joista yli 9/10 on enintään 4 hengen yrityksiä. Ylimitoitettu sääntely voi johtaa tilanteeseen, missä julkiset hankinnat jäävät virheiden pelossa tai hallintotaakan vuoksi tekemättä, ja päädytään suosimaan julkista tuotantoa. Kuntoutusyrittäjät esittää, että ostopalvelusääntelyyn kirjataan sote-maakunnille velvollisuus jakaa julkiset hankinnat osiin, ja valita useita eri palveluntuottajia. Sääntely voidaan kirjata vastaavasti, kuin hankintalain 75 §. Tällä muutoksella kuntoutuspalvelut voisivat säilyä lähipalveluina myös maakuntien keskuskaupunkien ulkopuolella. Muilta osin Kuntoutusyrittäjät yhtyy Suomen Yrittäjien lausuntoon tässä kysymyksessä.]

17. Ovatko 13 §:n mukaiset yksityistä palveluntuottajaa koskevat vaatimukset perusteltuja

ei kantaa

18. Onko 16 §:n sääntely yksityisen palveluntuottajan alihankinnasta tarkoituksenmukainen ja toteutettavissa käytännössä?

ei pääosin

19. Onko sote-maakuntien yhteistyöaluetta ja yhteistyösopimusta koskeva 33–36 §:n sääntely kokonaisuudessaan tarkoituksenmukainen?

ei kantaa

20. Turvaako 37 §:n sääntely kaksikielisten sote-maakuntien yhteistyöstä osaltaan ruotsinkielisten palveluiden saatavuuden?

ei kantaa

21. Onko 49 §:n sääntely valmiuskeskuksesta tarkoituksenmukainen ja perusteltu?

ei kantaa

22. Minkä sote-maakunnan tehtäväksi tulisi säätää ruotsinkielisten palvelujen kehittämisen tukeminen (31 §) koko maassa?

-

23. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

13 §:

Selvyyden vuoksi yksityisiä palveluntuottajia koskevista vaatimuksista olisi paras säätää erillisessä uudistetussa sosiaali- ja terveydenhuollon palveluntuottajalain, joka valitettavasti jäi edelliselle vaalikaudelle. Kyseinen lainsäädäntöuudistus olisi laajalti vastannut nykyaikaisiin kaikille palveluntuottajille esitettäviin vaatimuksiin omana selkeänä kokonaisuutenaan, ja se olisi koskenut kaikkia palveluntuottajia (sekä yksityisiä että julkisia) riippumatta siitä, tuottavatko nämä sote-palveluita maakunnalle vai suoraan esimerkiksi itse maksaville asiakkaille.

Näin ollen palveluntuottajille asetettävien erillisten lakiin kirjattujen vaatimusten sijaan tulisi lakiesitykseen ulottaa uusi palveluntuottajalaki, joka oli jo aiemmin pääosin valmisteltu ja johon viranomaiset olivat rakentaneet esimerkiksi tarvittavat tietokantayhteydet pääosin jo viime vuoden puolella. Vasta palveluntuottajalain uudistamisen jälkeen olisi maakuntien tarkoituksenmukaista antaa täydentäviä velvoitteita palveluntuottajilleen. Aiemmalla eduskunnan vaalikaudella esitetty palveluntuottajalaki olisi vastannut myös moniin tähän lakiin kirjaamatta jääneisiin kysymyksiin, kuten toimipisteiden ja lupien tarkoituksenmukaiseen ja nykyaikaiseen rekisteröintiin tai hyväksymiseen. Palveluntuottajalain uudistus huomioisi myös toimijoiden koon ja harjoitettavan sote-toiminnan ja suhteuttaisi tämän näille esitettäviin vaatimuksiin. Omavalvonnan suhteuttaminen oman toiminnan kokoon on esimerkiksi jäänyt mainitsematta lakiesityksen omavalvontaa koskevassa osiossa, kun pykälä on kirjoitettu maakunnan kokoisen toimijan tarpeista ja riskeistä lähtevällä tavalla.

Palveluntuottajien integrointi osaksi maakunnan palvelustrategiaa on tehtävä samassa yhteydessä, kun palveluntuottajien kanssa laaditaan sopimuksia palvelun tuotannosta ja tehdään myös palveluiden hinnoittelu. Vaihtoehto, jossa maakunta voi strategialla yksipuolisesti muuttaa palveluntuottajille esitettäviä vaatimuksia ilman, että palvelun hinnoittelusta edes keskustellaan, on

liiketaloudellisten lainalaisuuksien mukaisesti toimivalle yrittäjälle tai yhteisölle yksinkertaisesti kestävä.

Vaatimukset yksityiselle palveluntuotannolle lakiluonnosten mukaan ovat: 1. riittävä osaaminen, 2. taloudellinen kantokyky, 3. palveluntuottajalla palveluksessaan sote-ammattihenkilöstö, 4. muut riittävät toimintaedellytykset.

On hyväksyttävissä, että soten kaltaisissa henkilöön liittyvissä palveluissa vaatimustaso on korkea, silloin kun vaatimukset liittyvät itse palveluun ja asiakkaan oikeusturvaan ja palveluun pääsyyn. Taloudellisen kantokyvyn vaatimus ei enää liity palveluun.

Vaatimus lienee kirjoitettu konkurssien aiheuttamien palvelupuutetilanteiden ehkäisyyn, sekä sote-maakunnan oikeuden turvaamiseen saada korvausta mahdollisissa sopimusrikkomustilanteissa.

Tässä voi olla uhka ylilyöntiin hankinnoista pienimpien ja vähäarvoisimpien kohdalla. Hallinnolla ei pitäisi missään tilanteessa olla oikeussuojan tarvetta. Oikeussuojaa tarvitsee ainoastaan yksityinen – henkilö tai yhteisö.

Esitämme, että sote-maakunnan oikeutta määrittää itsenäisesti lain tasoa kovempia vaatimuksia rajattaisiin selvemmin.

Sote-maakunta on hankintayksikkö, ja hankintalain mukaan sillä on muilta kuin sote-palveluhankinnoiltaan mahdollisuus vaatia haluamiaan vähimmäisvaatimuksia, kunhan nämä liittyvät hankinnan kohteeseen, tai toteuttavat ympäristö- tai sosiaalista vastuuta.

Ehdotamme selvää kirjausta, että sote-palveluhankinnoissa noudatetaan sote-järjestämislakia, ja muissa hankinnoissa hankintalakia. Sama selvennys tulee tehdä muutoksenhaun osalta. Vähintään perusteluihin tulisi kirjata tarkkaan ja kattavasti, mitkä muutoksenhaku- tai oikeussuojakeinot ovat voimassa, jos ilmenee, että palveluntarjoaja ei täytä 13 § kriteereitä. Esimerkiksi ovatko hankintalain muutoksenhakukeinot käytössä, ja ketkä kaikki ovat tarpeeksi asianosaisia käynnistääkseen prosesseja.

Tämä on selvyysyistä tarpeen, koska 13 §:ssä on joitakin hankintalain tontille meneviä kirjauksia (esim. ei saa olla todettu vakavia puutteita ammattitoiminnassa. Tämä on hankintalaissa ainoastaan harkinnanvarainen poissulkemisperuste, mutta näissä lakiluonnoksissa ehdoton kieltö.)

Vastustamme 17 § 5. kohtaa, missä yksityisen palveluntuottajan edellytetään noudattavan sote-maakunnan palvelustrategiaa. Strategian noudattaminen on soten järjestämiseen liittyvät tehtävä, ei tuottamiseen.

Strategisen tavoitteen toteuttaminen toimeenpannaan palveluntuottajille sopimusohjauksella, eikä missään oloissa suoraan lailla. 17 § 2. kohdan velvollisuus noudattaa sopimusta (yhdessä kohtien 1, 3, ja 4 kanssa) on aivan riittävä.

Esitämme kohtien 5 ja 6 poistoa. Kohta 6 on mutkikas, ja siksi altis väärille tulkinnoille. Kohdan 6 poisto pakottaa sote-maakunnan olemaan tarkkaavainen palveluntuottajien sopimusohjauksessa, ja se on oikea ohjaamisen tapa.

16 §:

Alihankkijoiden asema on esityksessä heikko. Alihankintaa arvioitaessa on otettava huomioon sosiaali- ja terveydenhuollon yritysten kirjava omistus- ja hallintorakenne. Erityisesti pienemmissä yrityksissä on yleistymässä toimintamalli, jossa yksi tai useampi yrittäjä perustaa yhteisen yhtiön, mutta kukin toimijoista toimii muodollisesti kuitenkin alihankkijana oman y-tunnuksensa avulla. Tällaisissa järjestelyissä maakunnan sopimuskumppani saattaa vaikuttaa vain ”kuoriyhtiöltä”, vaikka todellisuudessa osapuolten vastuut suhteessa yritykseen ja tuotettavaan palveluun eivät juurikaan eroa siitä, miten ne jäsenyisivät jos kaikki yrittäjät olisivat toiminimenhaltijoiden sijaan pelkästään kyseisen yhtiön osakkaita.

Alihankinta on pidettävä yhtenä yrityksen vastuulle kuuluvana liiketoiminnan osa-alueena, eikä sen käyttö tai käyttämättä jättäminen itsessään lisää tai vähennä maakunnalle tuotettavan palvelun laatua. Sen on kuitenkin oltava yksi selkeästi yrityksen päätäntävaltaan kuuluva työkalu, jos se päättää jäsentää pienen tai isommankin osan toiminnastaan sen avulla.

Yhtä lailla vastaavasti on tärkeää, että pääsy maakunnan sote-markkinoille on mahdollista myös muuta reittiä kuin alihankintaa hyväksi käyttämällä. Alihankinta ei saa siten saada suurempaa asemaa kuin mikä sille kuuluu: se on toiminnan jäsentämisen työkalu, jota ei saa sulkea pois, mutta joka ei myöskään saa olla esimerkiksi mikroyrittäjälle ainoa väylä ottaa osaa maakunnan järjestämiin sote-palvelumarkkinoihin.

LOPUKSI

Lakiin tulee lisätä velvoittavat kirjaukset 1. asiakkaan valintaoikeudesta (eli asiakkaan vapaus valita palveluntuottajansa), 2. monituottajamallista ja markkinoiden toimivuudesta, ja 3. sote-maakunnan oman palveluntuotannon kustannusten laskemisesta valtakunnallisesti yhteisellä kustannuslaskentamallilla.

24. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Lain suurin ongelma on, että monituottajamallia toteuttavat kirjaukset puuttuvat täysin. Lakia pitäisi korjata:

- 1) lisäämällä järjestäjälle velvollisuus tarjota asiakkaalle palveluseteliä,
- 2) Lisäämällä järjestäjän velvollisuutta ottaa käyttöön henkilökohtaista budjettia,
- 3) Kannustamalla vahvemmin järjestämisen ja tuottamisen erottamiseen, sekä
- 4) Velvoittamalla sote-maakuntaa huolehtimaan palvelumarkkinoiden toimivuudesta. Sote-maakunnan keinoina tähän ovat palveluseleiden ja budjettien ohella julkiset hankinnat osina, jakaen hankinnan osiin ja useammalle eri palveluntarjoajille

Julkisten asiakkaiden merkitys korostuu tavanomaista enemmän sote-toimialoilla, kuten esimerkiksi kuntoutuksessa puhe- ja toimintaterapiassa.

Valmiita palvelumarkkinoita ei yleensä ole, jolloin maakunta luo tilaamiensa palveluiden markkinat. Markkinat on kuitenkin syytä luoda hallitusti jotta asiakkaille saadaan tuotua riittävästi asiantuntevia lähipalveluita kustannustehokkaalla hinnalla.

Markkinoista on otettava myös vastuu. Esityksestä puuttuu maakunnan selkeä tehtävä palvelumarkkinoiden ylläpidosta. Ainoastaan palvelumarkkinoiden kehittäminen maakunnan strategian yhteydessä on mainittu luonnoksessa.

Ei ole riittävää, että maakunta vain kehittää markkinoita, maakunnan on tarvittaessa luotava markkinat, ylläpidettävä markkinoita ja vasta lopulta kehitettävä markkinoita, kun ne on jo saatu toimiviksi.

Monin paikoin maakunta on alueensa ainoa tietyn erikoispalvelun tilaaja. Näin käy viimeistään silloin, jos monikanavaisesta rahoituksesta siirrytään lopulta maakunnan omaan rahoitukseen.

Maakunnan palvelustrategia on tärkeä työkalu kustannusten hillitsemiseksi ja hoidon saatavuuden parantamiseksi. Palvelustrategiassa pitäisi olla pk-yrittäjyydelle selvä sija. Lakiluonnoksissa näin ei ole.

Kysymyksiä pelastustoimen järjestämislaista

25. Lain 8 §:ssä ehdotetaan säädettävän pelastustoimen järjestämisen valtakunnallisista tavoitteista. Säännöksessä luetellaan asiat, jotka valtakunnallisissa strategisissa tavoitteissa on määriteltävä. Luettelo ei ole tyhjentävä. Ovatko säännöksessä luetellut kohdat tarkoituksenmukaisia?

-

26. Mikä pitäisi lisätä/mikä pitäisi poistaa?

-

27. Lain 13 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan seuranta- ja arviointivelvollisuudesta. Lisäksi lain 16 §:ssä ehdotetaan säädettävän sote-maakunnan pelastustoimen omavalvonnasta. Onko sote-maakunnille ehdotettu seuranta-, arviointi- ja omavalvontakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

-

28. Pelastustoimen järjestämislain 5 pykälässä säädetään tehtävien kokoaminen suurempiin kokonaisuuksiin, jos se on välttämätöntä palvelujen saatavuuden, yhdenmukaisuuden tai laadun turvaamiseksi taikka tehtävien vaativuuden tai niistä johtuvien suurten kustannusten perusteella. Ovatko säännöksessä esitetyt koottavat tehtävät perusteltuja?

-

29. Mitä kansainvälisessä pelastustoiminnassa hyödynnettäviä erityisresursseja (kalusto, muodostelmat) olisi tarkoituksenmukaista koota jonkun maakunnan/maakuntien hoidettavaksi?

-

30. Mitä kansainvälisen avunannon ja vastaanottamisen edellyttämiä toimintoja (hälyttäminen, varustaminen jne.) olisi tarkoituksenmukaista koota johonkin maakuntaan/maakuntiin ja jos kyllä, mihin maakuntaan/maakuntiin?

-

31. Pelastustoimen järjestämislain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

32. Muut vapaamuotoiset huomiot pelastustoimen järjestämislaista.

-

Kysymyksiä voimaanpanolaista

33. Sote-maakuntien aluejaon pohjana on kuntaperusteinen maakuntajako, josta säädetään voimaanpanolain 5 §:ssä. Onko ehdotettu aluejako tarkoituksenmukainen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen näkökulmasta?

-

34. Sote-maakuntarakennelain 3 §:n mukaan maakuntajako toimii nykyiseen tapaan myös muiden valtion aluejakojen perustana. Lisäksi maakuntajako toimii maakuntien liittojen toimialuejaon pohjana. Onko ehdotettu 5 §:n mukainen aluejako tarkoituksenmukainen muun aluehallinnon näkökulmasta?

-

35. Lakiehdotuksessa Etelä-Savon ja Pohjois-Savon maakuntia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Enonkoski, Rantasalmi, Savonlinna ja Sulkava siirtyisivät Etelä-Savosta Pohjois-Savoon. Muutos vaikuttaa sekä sote-maakuntaan että valtion aluejakojen pohjana olevaan maakuntajakoon. Mihin maakuntaan näiden kuntien tulisi kuulua ja mitä vaikutuksia vaihtoehtoilla olisi lausunnonantajan toimintaa:

-

36. Lakiehdotuksessa Uudenmaan maakunnan alueella sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä vastaisi neljä sote-maakuntaa (Itä-Uusimaan sote-maakunta, Keski-Uusimaan sote-maakunta, Länsi-Uusimaan sote-maakunta, Vantaa-Keravan sote-maakunta) sekä Helsingin kaupunki, joka ei kuuluisi mihinkään sote-maakuntaan. Muiden aluejakojen osalta Uudenmaan nykyinen maakunta olisi yksi kokonaisuus. Onko ehdotettu sääntely aluejakojen näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

-

37. Turvaako väliaikaisten toimielinten kokoonpano ja laissa säädetyt tehtävät uudistuksen toimeenpanon (7 - 8 §)?

-

38. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan sairaanhoitopiirien ja erityishuoltopiirien kuntayhtymät, sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtäviin liittyvä kuntien ja eräiden kuntayhtymien irtain omaisuus, lomapalkkavelka ja sopimukset siirtyvät sote-maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

-

39. Voimaanpanolain 4 luvussa säädetään kuntien oikeudesta saada valtiolta korvaus uudistukseen liittyvien omaisuusjärjestelyjen aiheuttamista välittömistä kustannuksista sekä korvausmenettelystä. Korvaus kohdistuisi ensisijaisesti kunnille ja kuntayhtymille jääviin omaisuuseriin, esimerkiksi siirtymäajan jälkeen käytöstä poistuvien toimitilojen kustannuksiin. Onko kompensatiosääntely hyväksyttävä?

-

40. Voimaanpanolain 17 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiallisesti sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettäväksi henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

-

41. Onko 28 §:n mukainen ulkoistamissopimusten mitättömyyttä koskeva sääntely perusteltu ja turvaako se osapuolten aseman riittävästi?

-

42. Turvaako Kärkullan toiminnan jakamista koskevat ehdotukset sen toiminnan jatkuvuuden sote-maakuntien toimintana?

-

43. Uudistus tulisi ehdotuksen mukaan voimaan vuoden 2023 alusta. Onko uudistus toteutettavissa uudistuksessa ehdotetussa aikataulussa?

-

44. Voimaanpanolain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

45. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Kysymyksiä maakuntien rahoituslaista

-

46. Valtio rahoittaa pääosin perustettavien sote-maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveystalouden ja pelastustoimen rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

-

47. Valtion rahoituksen taso kullekin varainhoitovuodelle perustuu lähtökohtaisesti sote-maakuntien edellisen vuoden laskennallisiin kustannuksiin. Valtion rahoituksen tasoa korotetaan vuosittain arvioidun palvelutarpeen muutoksen (7§), kustannustason (hintojen) (8 §), tehtävämuutosten (9 §) sekä toteutuneiden kustannusten perusteella (10 §). Palvelutarpeen muutoksen osalta esitykseen sisältyy valtion rahoituksen kasvua osittain hillitsevä tekijä siten, että arvioidusta tarpeen muutoksesta huomioidaan 80 %:n osuus kolmannesta vuodesta lähtien (36 §). Lisäksi sote-maakunnalla on oikeus lisärahoitukseen, edellyttäen, että lain 11 §:ssä tarkoitettut edellytykset täyttyvät. Onko sote-maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

-

48. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 3) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

49. Ovatko sote-maakuntien valtion rahoituksen *pelastustoimen tehtävien* rahoituksen määräytymistekijät (luku 4) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

-

a) Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2023–2029 esitetty siirtymäaika riittävä?

-

b) Onko toistaiseksi pysyvä enimmäismuutostasaus kannatettava?

-

51. Valtion rahoitus maksetaan sote-maakunnalle kuukausittain viimeistään kuukauden ensimmäisenä päivänä. Varainhoitovuoden tammikuussa ja kesäkuussa maksetaan molempina 2/12 koko vuoden rahoituksesta ja muina kuukausina jäljelle jäävä rahoitus yhtä suurina erinä (25 §). Sen lisäksi vuoden 2023 rahoituksen tammikuun maksuerästä puolet maksetaan sote-maakunnalle vuoden 2022 joulukuun 1 päivänä (37 §). Onko rahoituksen maksatuksen aikataulu maksuvalmiuden ja kassan hallinnan kannalta tarkoituksenmukainen?

-

52. Maakuntien rahoituslain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

53. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Kuntien rahoitusta koskeva lainsäädäntö

-

54. Ovatko valtiosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta 29 ja 30 §)?

-

55. Ovatko valtiosuusstandardit sekä niiden painotukset yleisesti ottaen perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtiosuudesta)?

-

56. Kuntien rahoitusta koskevan lainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

57. Muut vapaamuotoiset huomiot kuntien rahoitusta koskevasta lainsäädännöstä.

Verolainsäädäntö

58. Pidätkö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

-

59. Verolainsäädännön pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

60. Vapaamuotoiset huomiot verolainsäädännöstä.

-

Maakuntien ja kuntien henkilöstöä koskeva lainsäädäntö

61. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

62. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

-

63. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

-

Uusimaa-laki

64. Turvaako Uudenmaan erillislaki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen alueella yhdenvertaisesti muuhun maahan verrattuna?

-

65. Turvaavatko HUSin lakisääteisiä tehtäviä koskevat säännökset erikoissairaanhoidon järjestämisen sekä yliopistollisen sairaalan tutkimus-, kehittämis- ja opetustehtävät (5 §)?

-

66. Onko terveydenhuollon järjestämisvastuun jakautumisesta Uudellamaalla esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti (Uudenmaan sote-maakuntien ja Helsingin kaupungin ensisijainen järjestämisvastuu, HUSin lakisääteiset tehtävät ja HUS-järjestämissopimus; 4, 5 ja 10 §)?

-

67. Ovatko Helsingin kaupungin talouden eriyttämistä koskevat säännökset tarkoituksenmukaisia ja riittäviä turvaamaan toiminnan vertailtavuuden muuhun maahan nähden (5 luku)?

-

68. Uusimaa-lain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

69. Vapaamuotoiset huomiot Uudenmaan erillislaista?

-

Yleishallintoa koskevat lait

70. Yleishallintoa koskevien lakien pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

71. Vapaamuotoiset huomiot yleishallintoa koskevasta lainsäädännöstä.

-

Kysymyksiä sote-maakuntarakennelaista

72. Sote-maakuntarakennelaissa säädetään maakuntajaosta, joka toimii myös sote-maakuntien alueiden pohjana. Lisäksi laissa säädetään sote-maakuntien muuttamisesta, joka johtaa myös vastaavalla alueella maakuntajaon muutokseen. Onko esitetty sote-maakuntien ja niiden pohjana olevan maakuntajaon suhde sekä jaon muutosprosessi kriteereineen selkeä ja tarkoituksenmukainen ottaen huomioon maakuntajaon merkityksen muille aluejaoille?

-

73. Pidättekö esitettyjä edellytyksiä sote-maakuntien muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen näkökulmasta? (erityisesti sote-maakuntarakennelain 2, 5 ja 10 §:t)

-

74. Sote-maakuntarakennelain pykäläkohtaiset muutosehdotukset. OHJE: Erittele vastaukseen, mihin pykälään muutosehdotus liittyy lisäämällä pykälän numero ennen muutosehdotusta. Tee näin jokaisen pykälän kohdalla, jota kommentoit.

-

75. Muut vapaamuotoiset huomiot sote-maakuntarakennelaista.

-

Maakuntien ohjaus

76. Valtion ohjausta sekä sosiaali- ja terveydenhuollon että pelastustoimen järjestämisessä vahvistettaisiin. Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

-

77. Ministeriöt ja maakunta kävisivät vuotuiset neuvottelut, joissa tarkasteltaisiin maakunnan toimintaa ja taloutta toteumatietojen ja ennusteiden näkökulmasta. Lisäksi erilliset ohjausneuvottelut käytäisiin vuosittain yhteistyöaluekohtaisesti. Onko neuvottelujen tavoite ja käsiteltävä asiakokonaisuus tarkoituksenmukainen?

-

78. Maakuntien ja valtioneuvoston välille suunnitellaan ministeriöiden ja järjestämisvastuussa olevien tahojen vuorovaikutukseen perustuvaa aktiivista ohjausta, joka perustuisi avoimeen näkemysten ja tietojen vaihtoon sekä järjestäjien toiminnan ja talouden jatkuvaluonteiseen arviointiin. Onko ohjausmalli uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltu?

-

Uudistuksen vaikutukset

79. Vaikutusten arvioinnissa on kuvattu ehdotuksen keskeiset vaikutukset. Miltä osin vaikutusten arviointia olisi korjattava, tarkennettava tai täydennettävä?

-

80. Onko uudistuksen muutoskustannukset tunnistettu ja arvioitu asianmukaisesti?

-

81. Uudistuksesta aiheutuvia ICT:n ja tiedonhallinnan muutoskustannuksia on arvioitu hallituksen esityksen vaikutusarvioinneissa edellisen vaalikauden maakunta- ja sote-valmistelussa tunnistettujen kustannusarvioiden perusteella. Millaisia tarkennuksia ja täydennyksiä nyt esitettyihin arvioihin tulisi tehdä?

-

82. Näkemyksenne muista mahdollisista ICT- ja digiasioihin liittyvistä vaikutuksista ehdotetussa palvelurakenteessa?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

a) vuosina 2021-2022?

-

b) vuosina 2023-2024?

-

c) vuodesta 2025 alkaen?

-

85. a) Tulisiko arvionne mukaan sote-maakunnille siirtyviä hankintasopimuksia mitätöitymään järjestämisvastuuta ja ostopalveluja koskevan sääntelyn nojalla?

-

b) jos kyllä, mikä olisi mitätöityvien sopimusten euromääräinen arvo?

-

c) liittyisikö arvionne mukaan mitätöityviin sopimuksiin yksityisille palveluntuottajille hyödyttömiksi jääviä investointeja, mitä nämä välittömät hyödyttömäksi jäävät investoinnit olisivat ja kuinka suurista menetyksistä olisi kyse?

-

Uudistuksen toimeenpanon tuki

86. Mihin aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntaudistuksen alueelliseen toteutukseen?

-

muuta, mitä?

-

Muut kysymykset

87. Mahdolliset ehdotukset käsitteen "sote-maakunta" korvaamiseksi jollain muulla käsitteellä.

-

88. Ehdotus sote-maakuntanne nimeksi.

-

89. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Kyky vastata joustavasti erilaisiin yhteiskunnallisiin haasteisiin edellyttää monipuolista palveluntuottajakenttää, joka kykenee muotoutumaan kulloinkin edellyttämän tilanteen tarpeisiin.

Monipuolinen palvelurakenne tuo myös palveluihin kestävyttä erilaisten muutostilanteiden yhteydessä. Yksipuolinen palvelutuotanto on monipuolista palvelutuotantoa haavoittuvaisempi.

Kustannusten kasvua ei voida hillitä, ellei palveluiden kustannusrakenne ole läpinäkyvä.

Kustannusten kasvun hillintää edesauttaa myös kilpailu markkinoilla. Monopoliasemassa toimiva tuottaja ei ole yleensä toimijana kustannustehokas, poislukien ns. luonnolliset monopolit.

Kuntoutuksen toimialalla luonnollista monopolia ei kuitenkaan ole, eikä sellaiseen ole syytä pyrkiäkään. Suomessa on laaja kenttä eri kuntoutuspalveluita tuottavaa kuntoutusyritystä, joissa jokaisella on omat heikkoutensa ja vahvuutensa.

Tämän palveluntuottajajoukon perustana toimivat pääsääntöisesti Kelan järjestämä kuntoutus, vakuutusyhtiöiden tilaama kuntoutus, kuntien kilpailuttamat palvelut sekä palvelusetelipalvelut. Täydentävän ja toisinaan myös merkittävän osansa tähän tuovat myös jatkuvasti kasvavat itsemaksavien asiakkaiden markkinat.

Joillain kuntoutuksen toimialoilla, kuten esimerkiksi puhe- ja toimintaterapiassa julkisten ostajien merkitys korostuu tavanomaista enemmän. Valmiita palvelumarkkinoita ei yleensä ole, jolloin maakunta luo tilaamiensa palveluiden markkinat, halusipa maakunta sitä tai ei.

Markkinat on kuitenkin syytä luoda suunnitelmallisesti, jotta asiakkaille saadaan tuotua riittävästi asiantuntevia lähipalveluita kustannustehokkaalla hinnalla.

Markkinoista on otettava myös vastuu. Esityksestä puuttuu maakunnan selkeä tehtävä palvelumarkkinoiden luomisesta ja ylläpidosta.

Ainoastaan palvelumarkkinoiden kehittäminen maakunnan strategian yhteydessä on mainittu luonnoksessa.

Ei ole riittävää, että maakunta vain kehittää markkinoita, maakunnan on tarvittaessa luotava markkinat, ylläpidettävä markkinoita ja vasta lopulta kehitettävä markkinoita, kun ne on jo saatu toimiviksi. Tämä vaikuttaa olennaisilta osin myös työmarkkinoihin ja sote-toimialan houkuttelevuuteen työnantajana: ellei useita eri työnantajia synny, ei synny myöskään kilpailua työntekijöistä. Jollei työntekijöistä synny kilpailua, ei toimialakaan välttämättä näyttäydy kovin houkuttelevana alan ammattilaisten näkökulmasta. Moni sote-toimialalle kouluttautunut on siirtynyt jatkokoulutuksen tai muun ammatillisen osaamisen kautta muihin tehtäviin, joten ongelma on tältä osin todellinen.

Monin paikoin maakunta on alueensa ainoa jonkun tietyn erikoispalvelun tilaaja, ja näin käy erityisesti silloin, jos monikanavaisesta rahoituksesta siirrytään lopulta maakunnan omaan rahoitukseen.

Maakunnan palvelumarkkinoihin liittyvä strategia on ehdottomasti yksi tärkeimmistä yksittäisistä työkaluista kustannusten hillitsemiseksi ja hoidon saatavuuden parantamiseksi.

Tämä pätee kuntoutuksen lisäksi myös muihin maakunnan sote-palveluihin. Samalla kun maakunta luo palvelumarkkinat, on maakunnan otettava vastuu myös asiakkaalle annettavasta valinnanvapaudesta.

Palvelusetelihankinnoissa asiakkaalla on valinnanvapaus, jolloin maakunnan vastuulle tulee myös palveluntuottajan valintaan liittyvä neutraali palveluohjaus.

Maakunnan on huolehdittava siitä, että potilaslain 5 §:n ja asiakaslain 5 §:n mukainen asiakkaan tiedonsaantioikeus toteutuu, ja että saatavilla oleva tieto eri hoitovaihtoehtoista on palveluntuottajaneutraalia.

Asiakkaan neutraalin palveluohjauksen vaatimus on syytä lisätä lakiluonnokseen. Neutraalin palveluohjauksen ja vastaavasti asiakkaan tiedonsaannin tarve on olemassa myös silloin, kun maakunta järjestää ja tuottaa kyseessä olevat palvelut itse.

Palveluiden on myös oltava vertailukelpoisia keskenään. Maakunnan vaatimustason on oltava sama niin omalle palvelutuotannolle kuin palvelumarkkinoilta hankittavalle tuotannolle, jotta palvelumarkkinoille ei synny vääristymiä. Maakunnan käyttämille palveluntuottajille asetetut vaatimukset eivät saa esimerkiksi olla tiukempia, kuin mitä maakunta on asettanut omalle henkilökunnalleen.

Vääristymät palveluntuotantotapojen vertailukelpoisuudessa vaarantavat tavoitteet toimivien palveluiden tuottamisesta ja myös lisäävät hintojen kohoamisen vaaraa. Edistykselliset, kustannustehokkaat ja palveluiden saatavuutta parantavat toimintamallit on kyettävä tunnistamaan, ja tässä voidaan onnistua vain, jos palvelut ovat keskenään vertailukelpoisia.

Palvelumarkkinoiden on oltava vertailukelpoisia paitsi maakuntien välillä, myös maakuntien ja yksityisen ja kolmannen sektorin palvelutuotantoa vertailtaessa. Vaatimustason on oltava myös tarjottaviin palveluihin mitoitettuja ja oikeasuhtaisia, sekä neutraaleja eri järjestäjien kannalta.

90. Muut yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

-

Saarinen Juhani
Suomen Kuntoutusyrittäjät ry